

Pikka iga Eesti Vabariigile!

Armas Eesti! Kallid eestimaalased!

Eesti Vabariik saab sel aastal 105-aastaseks. See on väga väärikas vanus, vanus, kus meie riigil on juba piisavalt kogemust ja elutarkust.

Meie oma riik, väike, aga tubli. Oleme infotehnoloogias üks oskuslikumate seast. Me oleme justkui eestvedajad ja selle üle tasub uhke olla. Aga ennekõike peaksime tänulikud olema esivanemate kättevõideldud vabaduse ja eesti keele eest. Nagu Kristjan Jaak Peterson omal ajal püstitas küsimuse: „Kas siis selle maa keel laulu tuultes ei või taevani tõustes üles igavikku otsida?“ Mis toona oli vaid pelgalt kättesaamatu unistus, on tänaseks päevaks täitunud. Meie keel võib vabana kõlada ja on kõlanud nii, et oleme laulurahva tiitli pälvinud.

Eesti keel on meie ühine väärtus ja põhiosa Eesti identiteedist. Maailm aga muutub rändevõimaluste ja infotehnoloogia tõttu üha avatumaks. See on aga suurendanud meil siin inglise keele, kui rahvusvahelise suhtluskeele kasutust. Keeleteadlased ennustavad, et maailma ligikaudu 6000 keelest on järgmiseks sajandiks 90 protsenti hävinud. Tahaks nüüd küsida – kas eesti keele säilimine on samuti ohus?

Emakeelne kõrgharidus ja teaduskeel on kindlasti ühed suurimatest saavutustest, mille üle saame täna uhked olla. Samas on aga neis valdkondades eesti keel kõige suuremas ohus. Ülikoolid soovivad olla rahvusvahelised ning seda toetab ingliskeelse õppemahu suurenemine. Keel on ajas arenev ja iga uus põlvkond toob kaasa omi muudatusi. Eestlased on võtnud pidevalt omaks inglise keelest uusi laensõnu. Inglise keele mõju suurenemine ja uute sõnade tulek meie sõnavarasse on paratamatu, kuid see ei pea tingimata ohustama meie emakeelt. Nagu president Kersti Kaljulaid on öelnud: „Tegemist on meie oma salakeelega, mida maailmas mõistab vaid miljon rahvuskaslast. On meie hool ja kohustus, et selle salakeele rääkijate hulk kasvaks, mitte ei kahaneks.“

Igal aastal, just Eesti Vabariigi sünnipäeva eel, me mõtleme veidi rohkem ja räägime tavapärasest tihedamini Eestist kui riigist.

„Vabariigi aastapäev ei ole saavutuste ja möödalaskmiste inventuur. Vabariigi aastapäeval on kombeks määrata riigi asend ajas ja ruumis, nagu seda avamerel tehakse laevasillal.“ Nii lausus president Lennart Meri 28 aastat tagasi. Kus ja kes me oleme ning kuhu suundume? Kui me mõistame seda kõike, on meil lootust püsida ka järgmised sada ja palju rohkem aastat.

Eesti on olnud eeskujuks ka julgeolekus, sest osaleme võrdse partnerina rahvusvahelises koostöös NATO ja lähiriikidega, hoolitsedes selle eest, et maailm oleks turvalisem. Just julgeolekust on saanud meile seoses Ukraina sõjaga, meie olemise võtmeküsimus.

Julge olek ja julgus olla iseseisev ning vaba.

Julge olek seisab meil kolmel sambal, milleks on – haridus, elukeskkond ja avatus.

Esiteks. Kui me täna ei pööra piisavat tähelepanu haridusele, siis me ei jää kauaks kestma. Jah, me oleme PISA uuringutes esimeste seas. Kuid kui meie koolidest langeb enne õpingute lõppu välja ebanormaalselt palju õpilasi, ning kui meie õpetajate keskmine vanus tõuseb kiiresti, siis sel moel me kaua ei kesta.

Õnneks on meil olemas väga hea eeskuju Põhjala naabrite Soome ja Rootsi näol. Kui me panustame oma haridusse sama palju kui meie põhjanaabrid, saame olla kindlad, et meie kultuur kannab meid ka aastasadu pärast.

Teine samm on meie elukeskkond, millele peame pöörama rohkem tähelepanu ja mille eest peame kandma senisest rohkem hoolt.

Kasutagem rohkem oma vaba aega selleks, et minna loodusesse, et minna Nõva metsadesse või Marimetsa rabasse ja nautigem neis kohtades meie loomulikku keskkonda. Miks just sinna? Sest seal näeme selgelt, kuhu me peaksime suunduma ning mida me teeme tegelikult. Me lõikame praegu liiga palju metsa, ent mets on olnud sajandeid meie rahvuslik rikkus ja uhkus ning vajadusel ka meie toitja ja pelgupaik. Me pole nii vaesed, et hoolimatult metsa kallale minna.

Meie püsimise kolmas alustala võiks olla sisemine ja väline avatus.

Me kaldume ikka vaatama sissepoole, ent see ei tähenda sulgumist siseilma.

Me peame tihendama rahvusvahelist koostööd, sest ainult koos teiste riikidega suudame teha tööd, et hoida maailmas rahu ja säilitada meie elukeskkonda.

Sel aastal me tähistame oma riigi 105. sünnipäeva, aga me lugu rahvana on oluliselt palju pikem. Me teame kindlalt, et 105 aastat Eesti Vabariiki ei ole möödunud viiv ajaloos, vaid, et parimad päevad, aastad ja sajandid meie riigi ja rahva loos on veel ees ja meie endi kätes.

Tahan lõpetada oma kõne taas Lennart Meri poolt 1995. aastal lausunud sõnadega: „Eesti ei ole kunagi olnud võimult suur, kuid Eesti on olnud ja võib taas saada vaimult suureks, jäädes iseendaks.“

Väärigem iseseisvust ja olgem selle uhked kandjad. Olgem oma nime väärt!

Palju õnne armas EESTI Vabariik! Riik – see on rahvas. Rahvas – see oleme Sina ja mina. Palju õnne meile!

Elis Tamm
12.MA